

6. Chukraj, N. I. (2014) Logistyka v diyalnosti vertykalnykh marketyngovykh struktur agrarnogo biznesu [Logistics in the activities of vertical marketing structures of agrarian business]. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology, 16, № 1(58), 235–243. [in Ukrainian].
7. Kolodiichuk V. A. (2016) Konceptualna model optymizaciyi logistychnoyi systemy u zernoproduktovomu pidkompleksi APK Ukrainy [Conceptual model of optimization of the logistics system in grain product subcomplex of AIC of Ukraine]. Economics of AIC, 5, 60–65. [in Ukrainian].
8. Kolodiichuk V. A. (2014) Galuzeve pozycionuvannya zernoproduktovogo pidkompleksu APK Ukrainy [Branch positioning of grain product subcomplex of AIC of Ukraine]. Economic annals-XXI: Journal, 9–10 (1), 45–48. [in Ukrainian].
9. II Vseukraynskyj Kongress Assocyacyu APU «Edynaya agrologystycheskaya systema kak osnova ekonomycheskoj efektyvnosti» [II All-Ukrainian Congress of the Association of APA «Unified Agrarian System as the Basis of Economic Efficiency»] – Retrieved from <http://aapu.com.ua/ii-vseukrainskij-kongress-associacii-apu/>.

Стаття надійшла в редакцію 01.02.2019 р.

УДК 338.45:662.76](477)

Януль Світлана,
студент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
м. Луцьк; e-mail: svitlanayanul@ukr.net

Павлов Костянтин,

доктор економічних наук, доцент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
м. Луцьк; ORCID: 0000-0003-2583-9593
e-mail: pavlovkv@icloud.com

Коротя Мирослав,
аспірант

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
г. Луцк; e-mail: myroslav.korotyua@vlgas.com.ua

Галаянт Сергій,
аспірант

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
м. Луцьк; e-mail: sergiy.galyant@vlgas.com.ua
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-31-38>

ХАРАКТЕРИСТИКА ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Досліджено основні характеристики газотранспортної системи України, визначено переваги та проблеми експлуатації. Відображено сучасні тенденції та становище на ринку енергоносіїв, адже він став інструментом реалізації інтересів політичної поведінки країн, джерелом міжнародних конфліктів та базою для політичних та економічних змов.

Через те, що паливно-енергетичний комплекс країн Європи, учасником якого є Україна, дуже швидко змінюється, споживачам природного газу запропоновано володіти інформацією та враховувати майбутні та сучасні тенденції. Розробляючи стратегію здійснення енергоефективних робіт, рекомендовано враховувати національні інтереси, потреби в енергетичному паливі в межах раціонального споживання та поділу джерел енергопостачання.

Ключові слова: газотранспортна система України, підземні сховища, газ, паливно-енергетичний комплекс, магістральні трубопроводи, потужність, енергетична безпека, транспортування.

Януль Светлана,
студент
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования,
г. Луцк; e-mail: svitlanayanul@ukr.net

Павлов Константин,
доктор экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования,
м. Луцк; ORCID: 0000-0003-2583-9593
e-mail: pavlovkv@icloud.com

Коротя Мирослав,
аспирант,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования,
г. Луцк; e-mail: myroslav.korotya@vlgas.com.ua

Галянт Сергей,
аспирант,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования,
г. Луцк; e-mail: sergiy.galyant@vlgas.com.ua

ХАРАКТЕРИСТИКА ГАЗОТРАНСПОРТНОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Исследованы основные характеристики газотранспортной системы Украины, определены преимущества и проблемы эксплуатации. Отражено современные тенденции и положение на рынке энергоносителей, ведь он стал инструментом реализации интересов политического поведения стран, источником международных конфликтов и базой для политических и экономических заговоров.

Так как топливно-энергетический комплекс стран Европы, участником которого является Украина, очень быстро меняется, потребителям природного газа предложено владеть информацией и учитывать будущие и современные тенденции. Разрабатывая стратегию осуществления энергоэффективных работ, рекомендуется учитывать национальные интересы, потребности в энергетическом топливе в пределах рационального потребления и разделения источников энергоснабжения.

Ключевые слова: газотранспортная система Украины, подземные хранилища, газ, топливно-энергетический комплекс, магистральные трубопроводы, мощность, энергетическая безопасность, транспортировки.

Yanul' Svetlana,
student of the Department of Analytical Economics and Natural Resources,
of the Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Lutsk; e-mail: svitlanayanul@ukr.net

Pavlov Konstantin,
Doctor of Economics, associate professor
Associate Professor of the Department of Analytical Economics and Natural Resources,
of the Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Lutsk, ORCID ID: 0000-0003-2583-9593
e-mail: pavlovkv@icloud.com

Korotya Miroslav,
post-graduate student of the Department of Analytical Economics and Natural Resources
of the Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Lutsk; e-mail: myroslav.korotya@vlgas.com.ua

Galyan Sergey,
post-graduate student of the Department of Analytical Economics and Natural Resources
of the Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Lutsk; e-mail: sergiy.galyant@vlgas.com.ua

CHARACTERISTIC OF THE GAS TRANSPORTATION SYSTEM OF UKRAINE

The acceleration of energy issues in the economies of different countries is associated with the transportation, extraction, consumption and conversion of energy resources, in particular gas. The Ukrainian gas transportation system is an important part of the country's export potential, with its favorable geographic location at the crossroads of Europe and Asia.

In the article, we will try to analyze whether the gas transportation system for the country is an element of its energy security and one of the decisive components of the national economy. It carries out important functions: the delivery of gas to the Ukrainian market of consumption and transportation through the territory of the country of gas to the countries of Western and Central Europe. At the present stage of development, there are the following main problems of the gas transit system through the Ukrainian GTS: – outdated technology of gas transportation networks; - low level of exploration work for the search of new gas production fields; - a very large dependence on gas imports; – insufficient amount of investments; – in recent years there is a problem of loss of the GTS; – determination of the optimal transit tariff.

The status of the transit state of gas gives Ukraine economic and political benefits, as natural gas for many countries of the world is the main product for their fuel and energy complex. The Ukrainian system has proven reliability and transparency. A peculiarity is the fact that the joint operation of trunk pipelines with storage facilities is being carried out. A powerful network of underground gas storage facilities with the largest capacity makes the gas transportation system of Ukraine even more reliable, because in the event of a change in weather it is able to provide the necessary volumes of gas to the consumer countries.

The development of Ukraine's cooperation in the energy sector with other countries is an important driving force of the national economy. The following factors hinder cooperation: – political problems with the main supplier of gas; - uncertainty and low level of communication with foreign-policy systems of international level.

However, despite the problems and obstacles, our state is the main transit, and also keeps the total volume of transported gas within its territory within acceptable limits.

Key words: gas transportation system of Ukraine, underground storage facilities, gas, fuel and energy complex, main pipelines, power, energy security, transportation.

Актуальність. Внаслідок того, що на сучасному етапі міжнародних зв'язків та розвитку економік різних країн існують протистояння між вичерпністю паливно-енергетичних ресурсів та наявністю своїх енергоресурсів у деяких країнах, виникає боротьба за володіння енергоресурсами, право їх транзиту, а вплив на ринок енергоносіїв став інструментом реалізації інтересів політичної поведінки країн, джерелом міжнародних конфліктів та базою для політичних та економічних змов.

Загострення енергетичних питань в економіці різних країн пов'язано також із транспортуванням, видобутком, споживанням та перетворенням енергетичних ресурсів, зокрема газу.

У зв'язку із цим, найважливішою частиною нафтогазового комплексу України є нафто- і газотранспортна системи, які забезпечують транспортування енергоресурсів як до споживача в Україні, так і виконують транзитне постачання російського газу та нафти до країн Центральної та Південної Європи. Українська газотранзитна мережа є важливою частиною експортного потенціалу країни через вигідне географічне розташування на перехресті Європи та Азії. Транспортування енергоресурсів відіграє важливу роль в економіці та має значні чинники для збільшення обсягів перевезень і також може сприяти укріпленню незалежності України шляхом інтеграції в економіку розвинених країн-споживачів [9].

Постановка проблеми. Можна визначити такі основні проблеми системи транзиту газу через ГТС України:

- застаріла техніка мереж транспортування газу;
- низький рівень розвідувальних робіт пошуку нових родовищ видобутку газу;
- дуже велика залежність від імпорту газу; – недостатня кількість інвестицій;
- в останні роки існує проблема втрати ГТС;
- визначення оптимального тарифу транзиту.

До проблем також відносять те, що в країні нестабільна політична ситуація. Ще один чинник виникнення проблем на ГТС є те, що вона працює вже багато років. Застарілий технічний стан та технічні можливості є великою проблемою газотранспортної системи України.

Ще одна проблема пов'язана з тим, що не використовуються повністю потужності, хоча теоретично є можливість транспортувати понад 140 мільярдів м³ на рік.

Аналіз основних досліджень. Досліджують та приділяють велику увагу у своїх роботах темі ефективного використання ГТС України, здійснення оптимальної диверсифікації джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів та збереження статусу транзитної держави Земляний М., Кулицький С., Кучмистенко О., Мухін В., Павлов К., Саприкін В., Стрішенець О., Уніговський Л. та інші.

Постановка завдання. Мета статті полягає в ґрунтовному дослідженні характеристики, проблем та переваг використання газотранспортної системи України

Виклад основного матеріалу. Перший газопровід було побудовано у 1924 р. Він мав назву Дашава-Львів, а сприяло цьому відкриття родовищ нафти й газу у нафтогазоносних областях: Карпатській, Причорноморській та Дніпрово-Донецькій. З 1945 року Україна розпочала експорт природного газу в Польщу, у Чехословаччину з 1967, а потім в Австрію. У 1990-х роках був час, що єдиним газопроводом з Росії в Західну Європу був газопровід, що проходить через територію України. Потім борг перед «Газпромом» компанією «Нафтогаз України», що здійснювала транспортування газу із Росії через українську територію спровокував будівництво газопроводу Ямал – Європа через Білорусь та Польщу, який був відкритий наприкінці 1999 року. Це відбулося заради того, щоб позбутися залежності від України у транзиті.

Сучасна газотранспортна система (ГТС) України є однією з ланок національної мережі транзиту, розподілу та зберігання природного газу, по величині одна з найбільших у світі, включає близько 38 000 км загальних газопроводів, у тому числі магістральних – понад 22 000 кілометрів, а також газопровідних відводів близько 15 000 км різного призначення і продуктивності, 72 компресорні станції, понад 1600 газорозподільних станцій, 13 підземних сховищ газу з найбільшою в Європі місткістю газу. У загальному, потужність на вході дорівнює 228 мільярдів м³ у рік, а на виході 178,5 млрд м³, хоча потенційні можливості – до 195 млрд м³ на рік [1].

Комплекс підземних сховищ газу (ПСГ) має територіальний поділ на чотири регіони: Донецький, Причорноморський, Прикарпатський та Київський. загальна місткість 13 газосховищ становить близько 32 млрд м³ та займає третє місце в світі за такими чинниками, як загальний об'єм газу та продуктивність (становить 9 % загального світового об'єму). Основні переваги ПСГ полягають також у тому, що вони у загальному мають здатність забезпечити Україні безпеку газопостачання, зберігання та надійне транспортування. Їхнє основне призначення полягає у тому, щоб відбувалося безперебійне транспортування газу в країни Європи, відповідно із накопиченням запасу влітку, для використання зимовий період.

Газотранспортна система України виконує важливі функції: доставка газу на ринок споживання України та транспортування через територію країни газу до країн Західної та Центральної Європи. Тому належний рівень системи і перевірка технічного стану здійснюється відповідно до Законів України: «Про трубопровідний транспорт», «Про нафту і газ», Енергетичною стратегією України на період до 2030 року.

Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», власником якої є держава (в особі Кабінету Міністрів) – найбільше першорядне підприємство паливно-енергетичного комплексу країни. Керівництво та розгляд основних питань на підприємстві здійснюється на найвищому державному рівні, тому що його діяльність має дуже важливе значення для економіки. До складу компанії «Нафтогаз України» входить 3 дочірні компанії, 5 дочірніх підприємств, 2 державні акціонерні товариства та 2 відкритих акціонерних товариств. Їхня діяльність спрямована за чотирма основними напрямками: 1. Видобуток і переробка: ПАТ «Укргазвидобування», ДАТ «Чорноморнафтогаз», ВАТ «Укрнафта»; 2. Транспортування: ДК «Укртрансгаз», ВАТ «Укртранснафта», ДАТ «Укрспецтрансгаз»; 3. Розподіл та реалізація: ДК «Газ України», ДП ВЗП «Нафтогаз», СП «Укргазенерго», ДП «Нафтогазмережі»; 4. Забезпечення виробництва: ДП «Укрнафтогазкомплект», ДП «Науканафтогаз» [2].

Дочірня компанія «Укртрансгаз» почала своє існування у 1998 р. і була створена згідно постанови КМУ «Про розмежування функцій з видобування, транспортування, зберігання і реалізації природного газу». Компанія «Укртрансгаз» має у своєму підпорядкуванні 14 підрозділів-філій, завданнями яких є:

- постачання, розподіл газу;
- транспортування його через територію України;
- сервісне обслуговування техніки;
- виконання ремонтних робіт;
- зберігання газу у підземних сховищах;
- діагностика обладнання;
- складання проектів будівництва та монтажу газопроводів;
- забезпечення газом споживачів України.

Основними функціями підприємств компанії «Укртрансгаз» є проведення робіт розвідок та розробок нових родовищ, їх пробурення, зберігання та транзит нафтопродуктів і газу, транспортування природного та скрапленого газу для споживання. На п'яти газопереробних заводах, які входять у компанію, здійснюється переробка газу конденсату, нафти та вироблення моторного палива, нафтопродуктів та скрапленого газу. У компанію «Укртрансгаз» також входить мережа автозаправних станцій [5].

Починаючи із 2007 року стався газовий конфлікт України із Росією через те, що основний постачальник газу та транзитер – компанія «Газпром» захотіла збільшити ціну на газ, мотивуючи рішення тим, що це відповідає середньому рівню європейських цін, а також змінити тариф за транспортування газу до Європи. Умовою було відокремлення оплати за газ від оплати за транзитні послуги, тому що раніше це мало форму бартеру – оплата за транспортування була встановлена певною кількістю газу і не залежала від ціни. Українська сторона відмовилася, мотивуючи свою відмову тим, що домовленість на раніше чинних умовах повинна була бути до 2013 року.

Через борг у 2008 році «Газпром» хотів припинити постачання газу після того, як «Нафтогаз України» звинуватили у розкраданні транзитного газу, було проведено вилучення документів компанія та дочірніх компаній, а посадові особи, причетні до того були затримані співробітниками Служби Безпеки України.

Право на продаж газу на території України віддали компанії «Росукренерго». Через кілька років, у 2013 наша країна у представництві «Нафтогазу» уклала меморандум з «Туркменгазом» відновлення постачання туркменського газу в Україну і європейські країни.

У сучасних умовах контракт «Нафтогаз» – «Газпром» включає чітко визначений обов'язковий обсяг транзиту російського газу через Україну до кінця 2019 року обсягом не менше 110 мільярдів м³ щорічно, проте ця умова жодного разу не була виконана. Після 2020 року (за прогнозами голови правління «Газпрому») обсяг транзитного газу через територію України може бути зниженим до 15 мільярдів м³ газу на рік. Причиною цього може бути те, що Росія затвердила два проекти будівництва газопроводів в обхід території України, які пролягатимуть через дно Балтійського або Чорного моря. Хоча така інформація не є виправданою, зважаючи на те, що у 2017 році Україна транспортувала до ЄС рекордну кількість газу за останні роки – 93 мільярди м³. Обсяг транзиту газу через територію України у 2016 році підвищився на 23 % в порівнянні з попереднім роком. Загроза транспортування газу через обхідні газопроводи становить втрату для України близько трьох мільярдів доларів на рік [12].

У 2015 році було проведено реформування «Нафтогазу» задля виконання Третього енергетичного пакета Європейського енергоспівтовариства, у якому було встановлено межі функцій видобутку, транспортування та постачання палива споживачам. У тому ж році Кабмін змінив управління компанією з Міненергівугілля в управління Міністерством економічного розвитку та торгівлі, також завершив формування наглядової ради.

22 вересня 2016 року Кабмін перепідпорядкував компанію під своє управління та запланував реструктуризацію «Нафтогазу», передаючи новим компаніям-операторам діяльність транспортування та зберігання газу під окрему юрисдикцію.

9 листопада 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив рішення про створення нової компанії-оператора газотранспортної системи – акціонерного товариства «Магістральні газопроводи України».

Нещодавно Міністерство палива та енергетики України оприлюднило проект-аналіз регуляторного акту – проект-розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення концепції розвитку, модернізації та переоснащення газотранспортної системи України», у якому зазначено, що «метою є забезпечення нормативного врегулювання визначених проектом концепцій розвитку, модернізації та переоснащення ГТС України для забезпечення надійного, ефективного функціонування та інтеграції у загальноєвропейську мережу газопроводів. Проект спрямований на комплексне вирішення заходів утримання об'єктів газотранспортної системи в належному стані, підвищення рівня транспортування природного газу, забезпечення надійної та ефективної роботи всіх ланок і елементів системи.

Завданням зазначеного розпорядження є забезпечення розробки адаптованого до норм європейського та міжнародного законодавства комплексу нормативно-правових актів для правового регулювання основи технічної політики, щодо забезпечення модернізації, технічного переоснащення газотранспортної системи України та її розвитку; пріоритетних напрямків розробки та виробництва вітчизняного технологічного обладнання для законодавчого закріплення механізму правового забезпечення надійності та ефективності функціонування ГТС України»[8].

Задля зростання видобутку газу та зростання обсягів інвестицій у цю галузь необхідно створити такі умови, щоб забезпечити інвесторів у поверненні вкладень, а також одержанні прибутку шляхом оптимізування ціни на власному ринку, проведенню операцій щодо зменшення ризиків та удосконалення способу отримання ліцензії на розвідку та розробку газових родовищ.

Переваги та перспективи. Статус транзитної держави газу в Європу дає Україні економічні та політичні вигоди, тому що природний газ для багатьох країн світу є основним продуктом для їх паливно-енергетичного комплексу.

Чинники, що сприяють розвитку використання транзитного потенціалу та вибору газотранспортної системи України для транзиту газу європейськими країнами:

1. Вигідне для країн Центральної та західної Європи географічне розташування України;
2. Наявність мережі магістральних трубопроводів
3. Розвинена система повітряного, морського і залізничного транспорту та доступні ціни на його послуги.
4. Україна здатна усунути слабкі місця європейської газотранспортної системи через те що може тимчасово зберігати європейський газ у своїх сховищах.
5. Україна може значно підсилити енергетичну безпеку ЄС через ефективне використання потужностей РСТ та розбудовою нових орієнтованих на ринок Європи.

Українська система немає непрогнозованості експлуатації та має доведену надійність та прозорість. Особливістю є те, що виконується спільна робота магістральних трубопроводів зі сховищами. Потужна мережа підземних сховищ газу з найбільшою місткістю робить газотранспортну систему України ще надійнішою, тому що в разі зміни погоди здатна забезпечити необхідні обсяги газу країнам-споживачам.

Використання української газотранспортної системи для транзиту природного газу з Росії до країн Європейського Союзу та Молдови має переваги, у зв'язку з тим, що відбувається більш надійно та прозора, у порівнянні з газопроводами, побудованими в обхід території нашої країни.

Розташування газопроводів України проходять по суші, а це спрощує виконання аварійних робіт та реконструкції, та використовується менше часу у випадку аварії. Особливою перевагою є те, що в історії України з вини нашої сторони не було жодного випадку зупинки транспортування газу.

За останніми газовими угодами ускладнено розрахунки тарифів і зросла ціна для України, при тому що транспортування газу може виконувати роль не тільки, як джерело прибутку, але як політичний інструмент у відносинах з країнами-споживачами для відстоювання інтересів України. Зважаючи на значну потужність ГТС, яка використовується не повністю, можна транспортувати великі обсяги газу. Ефект від використання транзиту залежить від його тарифу. Існують різні точки зору щодо транзитного тарифу, одна з них – вони повинні бути розраховані на основі витрат, включаючи норму прибутку.

Через те, що є різні підходи до визначення вартості капіталу, існує диференціація цін на газ, а також на різні витрати. У європейських країнах транзитні тарифи відрізняються тому, що вони розраховуються на основі формул, які враховують багато різних показників. У кожній країні будуть різні експлуатаційні витрати, капітальні, а також враховуються обсяги і терміни поставки, якість та інші чинники. Найбільш оптимальною оцінкою втрат України від підвищення ціни на імпорт газу має бути шляхом підвищення тарифу транзиту, також має бути врахований взаємозв'язок між обсягами транспортування газу та ціною (якщо збільшується обсяг транспортування газу, пропорційно повинно бути зменшення тарифу, а якщо різко підняти тариф, то має бути скорочення транзиту) [3].

Висновки та перспективи. Розвиток співробітництва України в енергетичній сфері з іншими країнами є важливою рушійною силою національної економіки. Налагодити співпрацю заважають такі чинники, як:

- політичні проблеми з основним постачальником газу – Росією;
- невизначеність та невисокий рівень зв'язку з зовнішньополітичними системами міжнародного рівня.

Монопольна влада Росії, як основного постачальника газу створює тиск на Україну, тому основним напрямком зниження залежності від імпортованого газу напрямок в сторону збільшення видобутку власного газу, а також зменшення частки газу, як основного ресурсу в паливно-енергетичному комплексі. Недостатні обсяги інвестицій та складні умови видобутку перешкоджають зниженню енергозалежності України. Основними рішеннями цієї проблеми можуть бути: залучити до вкладу в інновації ГТС іноземних інвесторів, розрахувати тарифи на транзит формульним підходом (враховує дуже багато показників та підняти їх).

Перспективним є те, що незважаючи на спроби Росії транспортувати природний газ в обхід території України, наша держава є головним транзитом, а також зберігає загальний обсяг транспортованого газу своєю територією в прийнятних межах. [3]

Проте, нещодавно відбулося порушення монополію «Газпрому» завдяки подоланню технічних бар'єрів та розширенню мережі постачання газу в країнах Балтії та Польщі. Умови регіональних ринків газу поступово стають конкурентними [4].

Джерела та література

1. Газотранспортна система України. 2007. URL: ukrexport.gov.ua.
2. Газотранспортна система України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Газотранспортна_система_України
3. Земляний М. Г., Рязова Т. В. Транзит та постачання газу в Україні. Реалії та перспективи. URL: db.niss.gov.ua.
4. Кулицький С. Оцінка перспектив розвитку української газової сфери в контексті ймовірних змін у логістиці газового ринку Європи. *Україна: події, факти, коментарі*. 2017. № 6. С. 51–67. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>
5. Кучмистенко О. В. Аналіз режимів функціонування української газотранспортної системи як об'єкта управління. *Нафтогазова енергетика*. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nge_2013_1_8.
6. Павлов К. В. Застосування методів нормування показників та нечіткої логіки при оцінці рівня еколого-безпечного природокористування. *Структурні зміни в економіці природокористування: теоретичні основи та прикладні аспекти* [Текст] : [кол.моногр.] / за заг. Ред д-ра екон. наук, проф О. М. Стрішенець. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 46–63.
7. Павлов К. В. Регулювання інвестиційно-житлових відносин в Україні. Монографія. Рівне: НУВГП, 2013. 250 с.
8. Про схвалення Концепції розвитку, модернізації і переоснащення газотранспортної системи України. URL: mre.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art id=139477.
9. Саприкін В. Стан та перспективи міжнародного співробітництва України в енергетичній сфері. *Economics*. 2000. № 40.
10. Стрішенець О. М. До питання про майбутнє теорії ринкового фундаменталізму. *Науковий вісник. Серія : Економічні науки Буковинський держ. фінанс. ун-т*. Чернівці: Вид-во БДФУ, 2012. Вип. 1. С. 386–391.
11. Стрішенець О. М., Павлов К. В. Теоретичні аспекти конкуренції на регіональних ринках житлової нерухомості. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич*. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. № 3 (11). С. 7–12.
12. economics.unian.ua/energetics. URL: economics.unian.ua/energetics.

References

1. Hazotransportna systema Ukrayiny [Ukraine's gas transportation system] (2007). ukrexport.gov.ua. Retrieved from <http://ukrexport.gov.ua>. [in Ukrainian].
2. Hazotransportna systema Ukrayiny [Ukraine's gas transportation system] (n.d.) [wikipedia.org](https://uk.wikipedia.org/wiki/Hazotransportna_systema_Ukrayiny). Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Hazotransportna_systema_Ukrayiny [in Ukrainian].
3. Zemlyanyy M. H.(n.d.) Tranzyt ta postachannya hazu v Ukrayinu. Realiyi ta perspektyvy [Transit and gas supply to Ukraine. Realities and Prospects]. db.niss.gov.ua. – Retrieved from db.niss.gov.ua. [in Ukrainian].
4. Kulyts'kyu S.(2017). Otsinka perspektyv rozvytku ukrayins'koyi hazovoyi sfery v konteksti ymovirnykh zmin u lohystytsi hazovoho rynku Yevropy [Estimation of prospects for the development of the Ukrainian gas sector in the context of probable changes in the gas market logistics in Europe]. *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari – Ukraine: events, facts, comments*, 6, 51–67. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf> [in Ukrainian].
5. Kuchmystenko O. V.(2013). Analiz rezhymiv funktsionuvannya ukrayins'koyi hazotransportnoyi systemy yak ob'yekta upravlinnya [Analysis of the modes of functioning of the Ukrainian gas transport system as an object of management]. *Naftohazova enerhetyka – Oil and gas energy*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nge_2013_1_8. [in Ukrainian].
6. Pavlov K.V.(2016). Zastosuvannya metodiv normuvannya pokaznykiv ta nechitkoyi lohiky pry otsyntsi rivnya ekoloho-bezpechnoho pryrodokorystuvannya. [Application of the methods of valuation of indicators and fuzzy logic in assessing the level of ecologically safe nature management]. *Structural Changes in the Economics of Natural Resources: Theoretical Foundations and Applied Aspects*. O. M. Strishenets' (Ed.). Luts'k: Vezha-Druk. [in Ukrainian].
7. Pavlov K.V.(2013). Rehulyuvannya investytsiyno-zhytlovykh vidnosyn v Ukrayini. [Regulation of investment and housing relations in Ukraine]. Rivne: NUVHP. [in Ukrainian].

8. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku, modernizatsiyi i pereosnashchennya hazotransportnoyi systemy Ukrayiny [On Approval of the Concept of Development, Modernization and Re-equipment of the Gas Transportation System of Ukraine] (n.d.) *mpe.kmu.gov.ua*. Retrieved from mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art id=139477. [in Ukrainian].
9. Saprykin V.(2000). Stan ta perspektyvy mizhnarodnoho spivrobitnytstva Ukrayiny v enerhetychniy sferi [Status and Prospects of Ukraine's International Cooperation in the Energy Sector]. *Economics – Economics*, 40. [in Ukrainian].
10. Strishenets' O. M. (2012). Do pytannya pro maybutnye teoriyi rynkovoho fundamentalizmu. [The question of the future of the theory of market fundamentalism]. *Naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky. Scientific Herald. Economic Sciences*, 1, 386–391. [in Ukrainian].
11. Strishenets' O. M. & K. V. Pavlov.(2017). Teoretychni aspekty konkurentsiyi na rehional'nykh rynkakh zhytlovoyi nerukhomosti [Theoretical aspects of competition in the regional markets of residential real estate]. *Ekonomichnyy chasopys Shkhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky – Economic Journal of Lesya Ukrainka East-European National University*. 3/11. 7–12. [in Ukrainian].
12. Enerhetyka [Energetics] (n.d.). *economics.unian.ua*. Retrieved from economics.unian.ua/energetics. [in Ukrainian].

Стаття надійшла в редакцію 09.02.2019 р.

УДК 364.3 (477.82)

Андрій Колосок,
кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства,
м. Луцьк; ORCID ID: 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-01-38-45>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти соціального захисту населення в Україні та у Волинській області, визначено його специфіку та особливості становлення. Проаналізовано програму житлових субсидій, виплату державної соціальної допомоги, санаторно-курортне оздоровлення, пільгове забезпечення, заборгованість із виплати заробітної плати та її рівень. Розглянуто соціальний захист населення в цілому і його особливих категорій: інвалідів, новонароджених, внутрішньопереміщених та демобілізованих осіб, учасників операції об'єднаних сил, Революції Гідності й членів їхніх сімей. Згруповано основні показники соціального захисту регіону, визначено їх динаміку. Виокремлено основні проблеми соціального захисту населення, сформовано пріоритетні напрями його розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні. Обґрунтовано помилковість наявної системи житлових субсидій, вказані її основні недоліки та альтернативи використання бюджетних коштів.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, субсидія, пільга.

Андрей Колосок,
кандидат экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Лесы Украинки,
кафедра экономики, безопасности и инновационной деятельности предприятия,
г. Луцк ORCID ID: 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА НАСЕЛЕНИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты социальной защиты населения в Украине и в Волынской области, определены ее специфика и особенности становления. Проанализированы программа жилищных субсидий, выплата государственной социальной помощи, санаторно-курортное оздоровление, льготное